

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL33
00023 VALTIONEUVOSTO

Tausta

Arpajaislain (2001/1047) 20a §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysjärjestöjen neuvottelukunnasta ja sen arviointi- ja avustusjaostosta (myöhemmin arviointi- ja avustusjaosto tai jaosto), jotka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Arviointi- ja avustusjaoston tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävien avustusten jaosta sekä tehdä arviointeja avustettavien järjestöjen toiminnasta.

Valtioneuvoston asetuksen 1555/2016 3§:ssä määritellään arviointi- ja avustusjaoston kokoonpanosta: arviointi- ja avustusjaostossa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään viisi muuta jäsentä ja näillä henkilökohtaiset varajäsenet. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 6.4.2017 päätöksellään jaoston toimikaudelle 16.4.2017–15.4.2021.

Lausunnon antamisen hetkellä arviointi- ja avustusjaostoon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä viisi jäsentä, joille kullekin on nimetty varajäsen. Jaoston puheenjohtajaksi on nimitetty valtiopäiväneuvos Raimo Vistbacka ja varapuheenjohtajaksi dosentti Jorma Niemelä. Lisäksi jäseniksi ja varajäseniksi ovat nimitetty seuraavat henkilöt (henkilökohtaiset varajäsenet suluissa): etuuspäällikkö Tuula Ahlgren (professori Aila-Leena Matthies), maakuntaneuvos Kyösti Juujärvi (erityisasiantuntija Ellen Vogt), professori Ossi Rahkonen (VTT, apulaisprofessori Nelli Hankonen), kehittäispäällikkö Airi Partanen (dosentti Reijo Väärälä) ja professori Mikko Niemelä (kaupunkineuvos Hannes Manninen).

Ylimääräinen haku koronavirustilanteessa

STM avasi ylimääräisen STEA-avustushaun koronavirustilanteeseen liittyen 6.4.2020 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekosen päätöksellä. Hakuajaksi määriteltiin 6.4 - 22.4.2020. Vuodelle 2020 myönnettävien ylimääräisten STEA-avustusten kokonaissumma on 5 miljoonaa euroa.

Lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt 20.5.2020 arviointi- ja avustusjaostoa antamaan lausunnon Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskokouksen (myöhemmin STEAn) avustusehdotuksesta koskien ylimääräistä hakua koronavirustilanteessa. Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätoille.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Materiaalin käsittely Lausunnon antamista varten arviointi- ja avustusjaosto on saanut STEAn avustusehdotuksen 19.5.2020, joka on sisältänyt kultakin avustuskohteelta käyttötarkoituksen, haetun euromäärän, ehdotetun euromäärän sekä valmistelijan perustelut avustuskohteelle. Avustusehdotus on lisäksi esitelty ja käsitelty jaoston kokouksessa 20.5.2020. Valtioneuvoston suositusten mukaisesti kokous järjestettiin Skype for Business -sovelluksen kautta.

Menettelytapa Jaosto on huomionut ylimääräisen haun kriteerit ja tavoitteet tehdessään havaintoja avustusehdotuksesta. Lausunnossaan jaosto ei ole nähnyt tarpeelliseksi ottaa kantaa yksittäisiin avustusehdotuksiin, mutta on kiinnittänyt huomiota periaatteellisiin kysymyksiin ja peilannut niitä avustustoiminnan painotuksiin ja strategiaan.

Jaosto ei käsittele jaoston jäsenille tulleita kannanottoja.

Jaoston johtopäätökset ylimääräisestä hausta

Jaosto pitää ylimääräisen haun teemoja psykososiaalisen tuen ja kansalaisneuvonnan digitaalisten palveluiden laajentamiseen ja volyymin kasvattamiseen sekä haastavassa elämäntilanteessa ja syrjäytymisriskissä olevien henkilöiden ja perheiden arjen auttamiseen ja psykososiaaliseen tukeen tarpeellisina.

Jaosto pitää tärkeänä, että avustusta ehdotetaan monipuolisesti eri kohde- ja ikäryhmille sekä valtakunnallisille että paikallisille toimijoille. Järjestöillä on tärkeä rooli koronaepidemian aikana vaikeutuneissa elämäntilanteissa elävien ihmisten tavoittamisessa ja tuessa.

Käsittelyaikataulu on ollut tiukka: hakemuksen teon, käsittelyn ja päätöksenteon aikana tilanne elänyt, mutta prosessi on viety kiitettävällä tavalla läpi. Ehdotuksen teossa on pyritty huomioimaan viimeisin tieto epidemian kehitymisestä ja hallituksen linjaukset tilanteeseen liittyen.

Jaostosta on välttämätöntä, että toiminnot, joille avustusta myönnetään, käynnistyvät nopeasti heti avustuspäätöksen jälkeen. Jos koronavirustilanne sitä edellyttää, tulee avustuksella rahoitettua toimintaa sopeuttaa muuttuneeseen tilanteeseen. Näin toimiessa tulee huomioida, ettei avustuksen käyttö saa olla ristiriidassa avustuspäätöksen käyttötarkoituksen, erityisehtojen tai yleisehtojen ja rajoitusten kanssa.

Ruoka-aputoiminnan osalta on tapahtunut tärkeää koordinaatiota ja ohjausta STM:n ruoka-apuun liittyvän haun (ruoka-aputoiminnan valtakunnallinen kehittäminen ja järjestäminen erityisen tuen tarpeessa oleville) ja STEAn ylimääräisen haun välillä.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Jaosto kiinnittää vielä erikseen huomiota siihen, että STEA on jo aiemmin myönnettyjen avustusten osalta mahdollistanut joustavasti avustetun toiminnan suuntaamisen uudelleen kohderyhmien tarpeita vastaavaksi koronavirustilanteessa. Näin järjestöt voivat joustavasti muuttaa toimintaansa uudessa tilanteessa.

Järjestöjen tutkimus- ja innovaatiotoiminnalle näkyvyyttä

Jaoston teettämässä selvityksessä STEA-avusteisten järjestöjen tutkimus- ja innovaatiotoiminnasta (<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162233>.) järjestöille suositellaan, että ne tekisivät TKI-toimintansa näkyvämmäksi. Järjestöjen TKI-toiminnasta erityislaatuista ja lisäarvoa synnyttää etenkin käytäntölähtöisyys, palvelunkäyttäjien ja asiakkaiden keskeinen rooli.

Jaostosta on tärkeää, että ylimääräisen haun kriteereissä on huomioitu järjestöjen tarve laajentaa ja kasvattaa toimintojensa volyymia nimenomaan ruohonjuuritason digitaalisissa palveluissa. Jaoston mielestä on oleellista, että haavoittuvammilla ryhmillä on realistiset mahdollisuudet löytää ja saada järjestöjen apua. Järjestöjen tekemän etsivän työn merkitys korostuu poikkeustilanteissa ja jaosto näkee hyvin perusteltuna etsivään työhön ehdotuksessa suunnatut avustukset.

Sote-järjestöjen rahoitus tulevaisuudessa

Jaosto esittää huolensa sote-järjestöjen rahoituksen kestävyydestä poikkeustilanteessa. On ilmeistä, että pelituottojen vähentyminen vuoden 2020 aikana tulee näkymään järjestöjen käytettävissä olevissa avustusmäärissä vuonna 2021, jos tuottojen vähentymistä ei kompensoida. Jaosto pitää tärkeänä, että veikkausvoittovarojen vähentymisen kompensoidaan sote-järjestöille vastaavalla tavalla kuin muillekin veikkausvoittovaroista valtionavustusta saaville.

Jaosto muistuttaa järjestöjä huomioimaan jaettavan avustusmäärän pienentymisen tulevina vuosina myös oman toiminnan suunnittelussa. Tärkeää on, että yhteistyön ja oman toiminnan kehittämisen kautta saavutetaan kustannustehokkuutta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä kohderyhmien tuen ja palvelun paranemista huolimatta kiristyneestä taloustilanteesta.

Lausunto

20.05.2020

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustussasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Helsingissä 20.5.2020

Vistbacka Raimo, pj.

Etäyhteyden kautta lausuntoon yhtyvät

Niemelä Jorma, vpj.

Ahlgren Tuula

Partanen Airi

Rahkonen Ossi